

DIZI

Bitcoin, kime karşı sığınak?

Dizideki tüm yazılar, okuma sırasıyla tek bir belgede. Güncelleme: 7 Kasım 2026.

Dört yazıda Bitcoin. İlki, altın ve parayla karşılaştırarak, her seferinde tek bir özellikle nasıl çalıştığını anlatıyor. İkincisi, Rus rezervlerinden Hürmüz geçiş ücretine kadar, onu dondurulamaz kılan özelliği gerçekte kimin kullandığına bakıyor. Üçüncüsü, devletlerin kripto para alıp satanları nasıl denetleyip vergilendirdiğini anlatıyor. Sonda, Bitcoin'in kurumlarda yarattığı korku üzerine imzalı bir Görüş yazısı yer alıyor.

İÇİNDEKİLER

1. Aynadaki Bitcoin: nasıl çalışıyor, altın ve parayla karşılaştırıldığında
2. Bitcoin, kim donduruyor, kim kaçıyor: Rus rezervleri, yaptırımlar ve Hürmüz geçiş ücreti
3. Bitcoin, kim denetliyor, kim vergilendiriyor: Avrupa'da ve dünyada yeni kurallar
4. Anahtarlar

Aynadaki Bitcoin: nasıl çalışıyor, altın ve parayla karşılaştırıldığında

ÖZETLE

- Bitcoin, binlerce bilgisayarda kopyası bulunan herkese açık bir ödeme kaydıdır. Onu kimse basmaz ve hiçbir zaman 21 milyondan fazlası olmayacak.
- Bitcoinler, anahtarları elinde tutana aittir. Onları bir platformda bırakan kişinin elinde bir vaat vardır; tıpkı kasada altını ya da bankada parası olan gibi.
- Ağ üzerinde kimse bir ödemeyi durduramaz ya da bir hesabı donduramaz. Müdahale yalnızca giriş ve çıkışlarda, platformlarda mümkündür.
- Savaşta üçü de kusursuz bir sığınak değildir: Bitcoin'e el koymak en zor olanıdır, altın en kolay takas edilendir, istikrarlı bir ülkenin parası en kolay harcanandır.
- "Kripto paralar" tek bir şey değildir. 2021'den bu yana yaratılan token'ların yarısından fazlası çoktan öldü; Bitcoin tek başına piyasanın yaklaşık %59'unu oluşturuyor.

31 Ekim 2008'de finans dünyası, altı hafta önce iflas eden Lehman Brothers'ın enkazı altındaydı. O gün, kriptografi meraklılarının bir e-posta listesinde Satoshi Nakamoto imzalı biri dokuz sayfalık bir belge yayımladı: hiçbir bankaya ihtiyaç duymayan, "kişiler arası bir elektronik nakit sistemi" anlatılıyordu. 3 Ocak 2009'da ağ çalışmaya başladı. İlk veri bloğuna Nakamoto bir mesaj bıraktı: İngiliz gazetesi *The Times*'ın o günkü manşeti, "Maliye Bakanı bankalar için ikinci kurtarma paketinin eşiğinde". Hem bir imza hem bir manifestoydu. Nakamoto'nun kim olduğu bugün hâlâ bilinmiyor.

On yedi yıl sonra Bitcoin'e "dijital altın" deniyor ve onu bir güvenli liman varlığı sayanlar var. Gerçekten öyle olup olmadığını anlamak için onu hepimizin kullandığı iki ölçütle aynanın karşısına koyuyoruz: en eski sığınak olan altın ve gündelik para, yani avro ya da dolar. Ekonomistler buna *fiat* para der, Latincede "olsun" demektir: fiziksel bir şeye bağlı olduğu için değil, bir devlet onu yasal ödeme aracı ilan ettiği için değerlidir. Her seferinde tek bir özellik, teknik ayrıntıya boğmadan.

BAŞLAMADAN ÖNCE: BİTCOİN "KRİPTO PARALAR" DEMEK DEĞİLDİR

Çoğu zaman "kripto paralar" tek bir şeymiş gibi konuşulur. Değildir. 2021'den bu yana 20 milyondan fazla dijital token doğdu ve bunların yarısından fazlası artık işlem görmüyor: veri platformu CoinGecko'ya göre yalnızca 2025'te 11,6 milyonu öldü. Bunlar çoğunlukla *memecoin*'lerdi: şaka olsun diye ya da spekülasyon için, çoğu zaman birkaç dakikada ve arkasında hiçbir proje olmadan yaratılan coinler. Bunları piyasaya sürmek için en çok kullanılan site olan Pump.fun'da yaklaşık %98'i hiçbir zaman gerçek bir piyasaya ulaşamıyor.

Değer ise çok az isimde toplanıyor. 7 Kasım 2026'da Bitcoin tek başına kripto para piyasasının yaklaşık %59'unu oluşturuyordu; en büyük otomatik sözleşme platformu Ethereum yaklaşık %11'ini; dolara endeksli stablecoin'ler bir %11'ini daha. Memecoin sektörünün tamamı %1'in biraz üzerinde değere sahip ve bunun üçte birinden fazlası tek bir coine, 2013'te şaka olarak doğan Dogecoin'e ait.

Bu dizi Bitcoin'i anlatıyor; başka bir şeyden, örneğin stablecoin'lerden söz ettiğinde bunu açıkça söylüyor. Bitcoin için geçerli olan, 21 milyonluk tavan ya da kimsenin kontrol etmediği bir ağ, diğerleri için kendiliğinden geçerli değildir: her kripto paranın kendi kuralları vardır ve pek çoğunun bu kuralları değiştirebilecek bir ihraççısı ya da kurucu grubu vardır.

1. KAYDI KİM TUTUYOR

Bitcoin. Ödemelerin kaydı, *blockchain* ("blok zinciri") olarak adlandırılır, herkese açıktır ve dünyanın dört bir yanına dağılmış binlerce bilgisayarda birebir kopyaları bulunur. Yaklaşık on dakikada bir, yeni bir ödeme "bloğu" eklenir; bu blok bir öncekine öyle bağlanır ki kimse geçmişi herkes fark etmeden değiştiremez. Herkes 2009'dan bugüne tüm hareketleri okuyabilir.

Altın. Kasadaki bir külçenin kayda ihtiyacı yoktur: elinde tutana aittir. Ancak yatırım altınının büyük kısmı bankaların ve saklama kuruluşlarının kasalarındadır ve orada mülkiyet, yalnızca onların görebildiği kendi kayıtlarında yazılıdır.

Para. Hesabımız bankanın kayıtlarında, bankalar arasındaki hesaplar ise merkez bankasının kayıtlarında var olur. Bunlar özel kayıtlardır: banka, merkez bankası ve gerektiğinde yetkililer görür.

2. ONU KİM YARATIYOR

Bitcoin. Hiç kimse. Kaç bitcoin olabileceği de dahil olmak üzere kurallar yazılımda yazılıdır. Bunları değiştirmek için ağı çalıştıranların büyük çoğunluğunun onayı gerekir; onları değiştirmeyi zorlaştıran da budur.

Altın. Doğa. Madenler onu çıkarır ve piyasaya ne kadar geleceğine kimse karar vermez: ne kadar bulunduğuna ve çıkarmanın ne kadara mal olduğuna bağlıdır.

Para. Onu merkez bankası yaratır ve büyük kısmını da ticari bankalar her kredi verdiklerinde yaratır: bunu 2014'te bizzat İngiltere Merkez Bankası açıkladı. Bu siyasi ve ekonomik bir tercihtir ve birileri bu tercihi yapar.

3. NE KADAR VAR

Bitcoin. Hiçbir zaman 21 milyondan fazla değil. Ağı çalışır durumda tutanlara ödül olarak doğarlar ve yaklaşık dört yılda bir bu ödül yarıya iner: buna *halving* denir, sonuncusu Nisan 2024'teydi. Mart 2026'da yirmi milyonuncu bitcoin üretildi: var olacakların %95'ten fazlası zaten dolaşımda, sonuncular 2140 civarında gelecek. Bir kısmı sonsuza dek kayboldu, çünkü sahipleri anahtarlarını yitirdi: tahminler iki ila dört milyon arasında.

Altın. Kıttır ama toplamı sabit değildir. Tarih boyunca yaklaşık 220.000 ton çıkarıldı ve neredeyse tamamı hâlâ duruyor, çünkü altın tükenmez. Madenler her yıl %2'den az ekliyor. Fiyat yükselirse daha fazla kazmak kârlı hale gelir.

Para. Tavan yoktur. Avrupa Merkez Bankası'nın hedefi yıllık %2 enflasyondur: bilinçli bir tercihle para her yıl biraz değer kaybeder. Bazen çok daha fazla: Ekim 2022'de avro bölgesinde enflasyon, avronun var olduğu günden bu yana en yüksek düzey olan %10,6'ya ulaştı.

4. NE KADAR ENERJİ

Bitcoin. Kayda blokları ekleyenlere *miner*, "madenci" denir. Bunu yapmak için çok elektrik gerektiren bir hesaplamayı çözmeleri gerekir ve ilk başaran yeni bitcoinleri alır. Tüketim, güvenliğin bedelidir: kaydı sahtelemek için diğer herkesin toplamından daha fazla enerji harcamak gerekirdi. Cambridge Üniversitesi'ne göre ağ, dünya elektriğinin yaklaşık yarım puanını, orta büyüklükte bir ülke kadarını tüketiyor.

Altın. Altın da "madenden çıkarılır", hem de gerçekten: kayayı kazmak, öğütmek ve arıtmak çok enerji tüketir. Ancak tahminler büyük farklılık gösterir. Bitcoin'e yatırım yapan bir şirket olan Galaxy Digital'in Dünya Altın Konseyi verileriyle hazırladığı 2021 tarihli bir analize göre altın sektörü o dönem Bitcoin'in yaklaşık iki katını tüketiyordu; başka tahminler ağınkine yakın rakamlar veriyor. Buna madenlerin araziye etkisi de eklenir.

Para. Bankalar, şubeler, veri merkezleri ve ödeme ağları da enerji tüketir. Ancak güvenilir ve karşılaştırılabilir bir tahmin yoktur: karşılaştırmanın en az bilinen tarafı budur.

5. GERÇEKTE KİME AİT

Bitcoin. Bir bitcoin, herkese açık kayıttaki bir kalemdir ve onu yalnızca ilgili "özel anahtara" sahip olan hareket ettirebilir. Anahtarı olan bitcoinlere sahiptir; anahtarı kaybeden onları kaybeder. Pek çok kişi kolaylık olsun diye bitcoinlerini bir alım satım platformunda, bir *exchange*'de bırakır: bu durumda sahip olduğu şey exchange'in bir vaadidir. Kullanıcılar arasında yıllardır bunu beş kelimeyle anlatan bir slogan dolaşır: *"Not your keys, not your coins"*. Anahtarlar senin değilse bitcoinler de senin değil. 29 Ekim 2026'da bu platformların en büyüğü Binance'in cüzdanlarından yaklaşık 6,3 milyar dolar değerinde kripto para kayboldu, şimdiye kadar kaydedilen en büyük hırsızlık; FBI bunu Kuzey Kore'ye bağlıyor. Binance müşterilerin kayıplarını kendi fonlarıyla karşıladı. Bu sefer bunu yapabildi: ama güvence, özel bir şirketin sağlamlığıydı.

Altın. Aynı kural geçerlidir. Evdeki külçe senindir; bir hesaptaki ya da fondaki altın, onu saklayanın vaadidir. Venezuela bunu biliyor: rezervlerinin yaklaşık 31 tonu İngiltere Merkez Bankası'nın mahzenlerinde duruyor ve Caracas yıllardır onları geri alamıyor. Londra Nicolás Maduro'yu meşru devlet başkanı olarak tanımıyordu ve bundan, altın üzerinde kimin tasarruf edebileceğine dair uzun bir dava doğdu. Ocak 2026'da Maduro'nun ABD tarafından yakalanmasının ardından İngiliz hükümeti altının dondurulmuş kalacağını söyledi; Ekim'de Venezuela hükümeti ve muhalefet, iadesini talep etmek için ortak bir komisyon kurdu.

Para. Banka hesabı da bir vaattir: para, bankadan bir alacaktır. Avrupa Birliği'nde bu vaat, kişi ve banka başına 100.000 avroya kadar yasayla güvence altındadır. Güvencenin dayanmadığı yerde vaat çöker: Lübnan'da 2019'dan bu yana tasarruf sahipleri mevduatlarını çekemiyor, lira değerinin %90'ından fazlasını kaybetti ve Dünya Bankası bu krizi 19. yüzyılın ortasından bu yana dünyadaki en kötü krizlerden biri sayıyor.

6. İSİMLİ Mİ, İSİMSİZ Mİ

Bitcoin. Adresler sahibinin adını taşımaz, ama her hareket herkese açık kayda sonsuza dek yazılır. Bitcoin *takma adlıdır*, anonim değildir: uzman şirketler parayı adresten adrese izler ve Binance'ten çalınan fonlar birkaç saat içinde Kuzey Koreli hackerlara böyle bağlandı. İsim, para kimlik isteyen bir exchange'den geçtiğinde ortaya çıkar.

Altın. Bir külçenin adı yoktur. Ama pek çok Avrupa ülkesinde belirli bir eşiğin üzerinde altın almak için satıcının kimlik istemesi gerekir.

Para. Nakit anonimdir, banka hesabı değildir. Ve nakdin bir sınırı olacak: 10 Temmuz 2027'den itibaren tüm Avrupa Birliği'nde bir işletmeye 10.000 avrodan fazla nakit ödeme yapmak yasaklanacak.

7. ONU KİM DURDURABİLİR

Bitcoin. Ağda hiç kimse. Onaylanmış bir ödeme iptal edilemez ya da durdurulamaz, hırsızlık olsa bile; ne sınır tanır ne saat. Hesapları denetleyen bir rejim altında yaşayan biri için bu bir özgürlüktür; bir yaptırımı uygulamak zorunda olan için bir sorundur. Müdahale yalnızca giriş ve çıkışlarda, yani müşteri hesaplarını dondurabilen exchange'lerde mümkündür.

Altın. Fiziksel olana el konulabilir: evde, kasada, sınırda. Yurt dışında saklanan ise, Venezuela örneğinin gösterdiği gibi, onu saklayan tarafından bloke edilebilir.

Para. Bir havale engellenebilir, bir hesap dondurulabilir; bir hâkimin kararıyla ya da bir hükümetin yaptırımıyla. Devletlerin elindeki en hızlı araçtır.

Bir ara yol: stablecoin'ler. Bitcoin gibi bir blockchain üzerinde dolaşan ama bir para birimine, neredeyse her zaman dolara endeksli dijital paralar vardır: biri bir dolar eder. Bunlara *stablecoin* denir ve dijital versiyonda fiat paradır. Para gibi, onları dondurabilen bir ihraççıları vardır, Tether ya da Circle gibi özel bir şirket: Binance hırsızlığından sonra ikisi de çalınan fonların bir kısmını birkaç saat içinde dondurdu. Bitcoinlerle bu mümkün değil. İkinci bölümde onlara döneceğiz.

8. SAVAŞTA

Bombalar altında şehrini terk etmek zorunda kalan bir aile düşünelim.

Para. Bankadaki para, Lübnan'daki gibi bloke olabilir; nakit tükenir ve savaştaki bir ülkede hızla değer kaybedebilir.

Altın. Her yerde değeri vardır ve hiçbir bankaya bağlı değildir. Ama ağırdır, görünür ve sınırda ya da bir kontrol noktasında el konulabilir.

Bitcoin. O ailenin bitcoinleri ne evdedir ne bir bilgisayarda ne de bir bankada: düzinelerce ülkede kopyası bulunan herkese açık kayıtta yazılıdır. Şehrin elektriği kesilse, hükümet interneti kapatsa, telefon parçalansa bile kayıt başka bir yerde çalışmaya devam eder ve hiçbir şey kaybetmez. Yeniden başlatmaya gerek yoktur: hiçbir ülkeye bağlı değildir ve ağın bir kısmı dünyanın herhangi bir yerinde bağlı kaldığı sürece çalışmayı sürdürür. Ve anahtar ezberde taşınabilir: en yaygın cüzdanlar onu on iki ya da yirmi dört sıradan kelimeye dönüştürür ve bu kelimelerle erişim herhangi bir cihazdan yeniden kurulabilir. Bir servet, bavulsuz ve beyannamesiz, bir insanın kafasında sınırı geçebilir. Mart 2022'de, Rus işgalinin ilk günlerinde, uzman basın Ukraynalı bir mültecinin hikâyesini anlattı: Polonya'ya, birikimlerinin neredeyse yarısı olan yaklaşık 2.000 dolarlık bitcoini bir USB bellekte taşıyarak ulaşmıştı; kelimelerini bir kâğıda yazıp yanında da götürebileceğini söyledi.

Ama savaşta üç risk vardır ve üçü için de geçerlidir. Değişen ölçüdür.

Hırsızlık. Kasanın şifresini bilen altını alır; hesabın erişim bilgilerine sahip olan avroları alır; on iki kelimeye sahip olan bitcoinleri alır. Bir kontrol noktasında ya da evde bir tehdit yeter. Fark sonrasındadır. Altın ve Bitcoin'de hırsızlık kesindir: iptal etmesini isteyebileceğin kimse yoktur. Bir banka hesabında ise, en azından Avrupa'da, yetkisiz bir ödemeye itiraz edilir ve banka, müşterinin dolandırıcılığına dair makul bir şüphe olmadıkça onu bir sonraki iş gününün sonuna kadar iade etmek zorundadır: AB Adalet Divanı bunu Ekim 2026'da teyit etti. Bu arada Bitcoin anahtarlarını teslim ettirmek için yapılan saldırılar hızla artıyor: 2025'te güvenlik şirketi CertiK dünya genelinde 72 vaka saptadı, şimdiye kadar kaydedilen en yüksek sayı.

Değer kaybı. Üçü için de geçerlidir, farklı hızlarda. Bitcoin kısa sürede çok değer kaybedebilir: 28 Şubat 2026'da İran'a yönelik bombardımanlar başladığında, altın yükselirken Bitcoin birkaç dakika içinde düştü. Altın daha az dalgalanır ama 2026'da o da geriledi. Para ise hangisi olduğuna bağlıdır: avro bir yılda en fazla satın alma gücünün yaklaşık onda birini kaybetti; Lübnan lirası %90'dan fazlasını. Parası çöken bir ülkeden kaçan biri için Bitcoin daha küçük risk olabilir.

Kim kabul eder. Burada da sorun herkesindir. Bir köylü yumurta karşılığında altın tanesi istemez ve yurt dışında bir dükkân avroyu reddedebilir. Bitcoinler takas edilmeden doğrudan harcanabilir: internette, bazı dükkânlarda, kişiler arasında; Lightning gibi sistemlerle ödeme birkaç saniyede ulaşır. Ama fark, takas kolaylığındadır. Avro ve dolar dünyanın her bankasında, altın her kuyumcuda bozdurulur; bitcoinler için bağlantı ve onları kabul etmeye hazır biri gerekir. 2021'de El Salvador onları yasal ödeme aracı yaptı ve dükkânları kabul etmeye zorladı; Ekim 2024'te Francisco Gavidia Üniversitesi'nin bir anketine göre Salvadorluların onda dokuzundan fazlası ödeme için kullanmadığını söylüyordu ve Ocak 2025'te ülke, Uluslararası Para Fonu'ndan kredi almak için zorunluluğu kaldırdı.

Kısacası savaşta üçünden hiçbiri kusursuz bir sığınak değildir. Bitcoin'e el koymak en zor, onu taşımak en kolaydır; altın her yerde takas edilmesi en kolay olandır; istikrarlı bir ülkenin parası harcaması en kolay olan ve hırsızlığa karşı bir miktar koruma sunan tek şeydir, krizdeki bir ülkenin parası ise üçünün en kötüsü olabilir.

9. NE KADAR EDER VE NEDEN

Bitcoin. Tek başına faiz ya da temettü ödemez ve hiçbir şey üretmez: birinin onun için ödemeye razı olduğu kadar eder. Bu yüzden fiyatı çok oynar: Ekim 2025'teki 126.000 dolarlık rekordan bu yana yaklaşık %40 değer kaybetti ve bugün 76.000 civarında işlem görüyor. Yine de sahibi onu

dilediğine ödünç verebilir; kişiler arasında altınla ya da parayla yapıldığı gibi. Ve Bitcoin'in etrafında onu çalıştıran hizmetler doğuyor. Blockchain üzerindeki otomatik sözleşmelerle, *smart contract*'larla, satmadan teminat gösterilip kredi alınabiliyor: örneğin 2025'ten bu yana büyük bir Amerikan platformu müşterilerine bunu, ödünç verilen tutardan en az üçte bir fazla teminat isteyerek sunuyor. Ancak neredeyse her zaman bu hizmetleri kullanmak için bitcoinlerin, onları başka bir ağda kullanılabilir bir token'a dönüştüren bir saklayıcıya teslim edilmesi gerekir: anahtarlar yeniden bir aracıya geçer.

Altın. Altın da faiz ödemez. Ama mücevherde ve sanayide gerçek kullanımları ve panikle satmayan alıcıları vardır: son yıllarda onu rekor hızlarla satın alan merkez bankaları. Bitcoin'den daha az oynar ama durağan değildir: Ekim 2026 sonunda hem Bitcoin hem altın yılbaşından bu yana yaklaşık %7 düşüşteydi ve 21 büyük yatırım kategorisinin sıralamasında son sıralardaydı.

Para. Kısa vadede üçünün en istikrarlısıdır: bugün bir avro yarın da bir avrodur. Uzun vadede satın alma gücünü kaybeder; tercih gereği her yıl biraz, enflasyon fırladığında çok.

ÖZETLE AYNA

	Bitcoin	Altın	Para (avro, dolar)
Onu kim yaratır	hiç kimse, yazılım	doğa, madenler	merkez bankası ve bankalar
Miktar	sabit, 21 milyon	kıt, az büyür	sınırsız
Kime ait	anahtarı olana	elinde tutana	bankaya, senin adına
Kim durdurabilir	ağda kimse; exchange'ler evet	el koyan ya da saklayan	bankalar, hâkimler, hükümetler
Sınırı geçmek	ezberde	ağırdır ve görünür	nakit sınırlı, hesap bloke edilebilir
Çalınırsa	sonsuza dek kayıp	sonsuza dek kayıp	çoğu zaman iade edilir
Değer	çok oynak	uzun vadede istikrarlı	kısa vadede istikrarlı, uzun vadede düşer; krizdeki ülkelerde çöker
Takası kolay mı	ağ ve karşı taraf gerekir	her yerde, bir kuyumcuda	her yerde, güçlü bir para birimiyse

Bitcoin altınla kıtlığı ve bir ihraççının olmayışını paylaşır. Ama altına dokunulur, binlerce yıldır vardır ve elektrik olmadan da işler; Bitcoin ise ancak internet ve elektrik şebekesi çalıştığı sürece yaşar, on yedi yıllık bir geçmişi vardır ve kaybedilirse geri getirilemeyen bir anahtarla saklanır. Parayla neredeyse hiçbir şey paylaşmaz: ve bazılarının onu seçmesinin nedeni tam da budur.

Yola çıktığımız soru duruyor. Bir sığınak varlığı bir şeye karşı korur. 2026'da Bitcoin piyasa düşüşlerine karşı korumadı. Ama ne yabancı bir kasadaki altının ne de bir banka hesabının sahip olduğu bir özelliği var: kimse onu donduramaz. İkinci bölümde bu özelliği gerçekte kimin, kime karşı kullandığına bakıyoruz.

Kaynaklar: dokuz sayfalık bir belge · İlk veri bloğuna · veri platformu CoinGecko'ya · yaklaşık %98'i · yaklaşık %59'unu · %1'in biraz üzerinde · bizzat İngiltere Merkez Bankası · yirmi milyonuncu bitcoin · tahminler · yaklaşık 220.000 ton · %2'den az · %10,6'ya · Cambridge Üniversitesi'ne · 2021 tarihli bir analize · başka tahminler · yaklaşık 6,3 milyar dolar · FBI bunu Kuzey Kore'ye bağlıyor · Nicolás Maduro'yu · söyledi · ortak bir komisyon · yasayla güvence altındadır · Dünya Bankası · nakit ödeme yapmak yasaklanacak · birkaç saat içinde · Ukraynalı bir mültecinin hikâyesini anlattı · bir sonraki iş gününün sonuna kadar iade etmek · teyit etti · 72 vaka saptadı · birkaç dakika içinde düştü · Francisco Gavidia Üniversitesi'nin bir anketine · zorunluluğu kaldırdı · 126.000 dolarlık rekordan · işlem görüyor · büyük bir Amerikan platformu · rekor hızlarla

Bitcoin, kim donduruyor, kim kaçıyor: Rus rezervleri, yaptırımlar ve Hürmüz geçiş ücreti

ÖZETLE

- 2022'de Batı yaklaşık 300 milyar dolarlık Rus rezervini dondurdu. Moskova'da tutulan altın dokunulmadan kaldı ve o zamandan beri merkez bankaları onlarca yıldır görülmemiş ölçüde altın alıyor.
- Yaptırım altındakiler kripto para kullanıyor ama neredeyse hiç Bitcoin değil: yasa dışı hacmin %84'ü dolara endeksli stablecoin'lerden geçiyor. Yasa dışı trafik toplamın %1'inin altında kalıyor.
- Hürmüz'de İran Bitcoin ile de geçiş ücreti alıyor ama büyük ölçekli ödemeler görünmüyor. Salt geçiş için alınan bir ücret, kim uygularsa uygulasın ve karşılığında ne isterse istesin, deniz hukukuna göre yasaktır.
- Yaptırım uygulayanlar, ihraççısı olan stablecoin'leri donduruyor. Bitcoin'le bunu yapamıyorlar: o zaman anahtarlara el koyuyorlar.
- Suçlu araç değildir: karteller yüz milyonlarca doları büyük bankalar üzerinden de akladı.

28 Şubat 2022'de, Ukrayna'nın işgalinden dört gün sonra Avrupa Birliği Rusya Merkez Bankası'nın rezervleriyle her türlü işlemi yasakladı. ABD, Birleşik Krallık ve diğer müttefikler de aynısını yaptı. Moskova birkaç gün içinde yaklaşık 300 milyar dolara, rezervlerinin neredeyse yarısına erişimini kaybetti: yurt dışında tutulan dolar, avro ve devlet tahvilleri. Ancak bir kısmı dokunulmadan kaldı. Rusya Bankası'nın altını Moskova'nın mahzenlerindeydi ve kimse ona dokunamazdı.

Dünyadaki her merkez bankası bu sahneyi gördü. Ve her biri kendine aynı soruyu sordu: ya bize olursa?

Birinci bölümde Bitcoin'in ne yabancı bir kasadaki altının ne de bir banka hesabının sahip olduğu bir özelliği olduğunu gördük: ağ üzerinde kimse onu donduramaz. Burada bu özelliği gerçekte kimin kullandığına, kimin onunla mücadele ettiğine ve bunu nasıl yaptıklarına bakıyoruz.

BİR ÖN NOT: SUÇLU ARAÇ DEĞİLDİR

Yaptırımlardan, silahlardan ve geçiş ücretlerinden söz etmeden önce bir şeyi açıkça söylemek gerekiyor. Yasayı çiğneyenler kolay hareket eden ve el konulması zor olanı kullanır ve bunu her zaman herkesin parasıyla yaptılar. 2006 ile 2010 arasında Meksikalı ve Kolombiyalı karteller HSBC'nin Amerikan şubesi üzerinden en az 881 milyon dolar akladı; banka 2012'de davayı kapatmak için 1,9 milyar dolar ödedi. 2024'te TD Bank, suç ağlarına ait 670 milyon dolardan fazlasının hesaplarından geçmesine izin verdiği için kara para aklamaktan suçlu olduğunu kabul etti ve 3 milyar dolardan fazla ödedi. Kimse bundan doların suçlu olduğu sonucunu çıkarmadı.

Yine de devletler suçu kolaylaştıran araçlara müdahale eder. 2019'da Avrupa Merkez Bankası 500 avroluk banknotu basmayı bıraktı, çünkü açıkladığı üzere "yasa dışı faaliyetleri kolaylaştırabiliyordu": o banknotlarla bir milyon avro iki kilodan biraz fazla geliyordu. Banknot geçerliliğini korudu ama artık basılmıyor. Bugün kripto paralara uygulanan mantık da aynıdır: araç yargılanmaz, yasayı çiğneyenler için daha az elverişli hale getirilmeye çalışılır.

Dolayısıyla aşağıdakiler Bitcoin'e karşı bir iddianame değildir. Bu özelliği kimin kullandığının, kimin onunla mücadele ettiğinin ve bunu nasıl yaptıklarının haritasıdır.

1. DEVLETLER BİTCOİN'İ DEĞİL ALTINI SEÇİYOR

2022'den sonra merkez bankaları onlarca yıldır görülmemiş ölçüde altın aldı. Avrupa Merkez Bankası'na göre 2025 sonunda altın, ABD devlet tahvillerinin önüne geçerek dünya rezervlerinin ilk kalemi oldu: 1990'ların ortasından beri böyle bir şey olmamıştı. Kısmen çok yükselen fiyat sayesinde; kısmen de üç yıl üst üste yılda bin tonu aşan alımlar sayesinde.

Nedenini merkez bankalarının kendileri söyledi. 85 varlık fonu ve merkez bankasıyla yapılan 2023 tarihli bir ankette çoğunluk, Rus rezervlerinin dondurulmasının altını daha cazip hale getirdiğini söyledi. Ve giderek daha fazla merkez bankası altınını eve getiriyor: örneğin Hindistan 2024'te İngiltere Merkez Bankası'ndan yüz tondan fazlasını ülkesine geri getirdi.

Bu yarışta Bitcoin neredeyse hiç görünmüyor. Merkez bankaları yüzyıllardır tanıdıkları, dokunulabilen ve ulusal bir mahzende tutulabilen bir varlık satın alıyor. Onlar için Moskova'nın dersi "kimsenin kontrol etmediği bir şey kullanın" değil, "rezervleri kendi kontrol ettiğiniz yerde tutun"dur.

Hukuki bir ayrıntı var. Avrupa'daki Rus rezervleri, bugün yaklaşık 210 milyar avro ve neredeyse tamamı Belçikalı Euroclear şirketinde, *hareketsiz bırakılmış* durumda, el konulmuş değil: Rusya'ya ait olmaya devam ediyor ama Moskova bunları kullanamıyor. Aralık 2025'te Birlik

bunları süresiz olarak bloke tutmaya karar verdi, ancak özellikle Belçika'nın muhalefeti yüzünden bunları Ukrayna'yı finanse etmek için kullanamadı ve piyasalardan 90 milyar borç aldı. Rusya Merkez Bankası Birliğe karşı Lüksemburg'daki Genel Mahkeme'de dava açtı ve bir Moskova mahkemesi Euroclear'ı tazminat ödemeye mahkûm etti. Yabancı bir merkez bankasının varlıklarıyla neyin yapılabileceği bugünkü uluslararası hukukun en açık sorularından biri.

2. YAPTIRIM ALTINDAKİLER KRİPTO PARAYI SEÇİYOR AMA BİTCOİN'İ DEĞİL

Yaptırımlardan korkan devletler altını seçiyorsa, yaptırımlara zaten maruz kalanlar kripto paraları seçti. Analiz şirketi Chainalysis'e göre 2025'te yaptırım altındaki taraflara yönelik kripto para akışları, özellikle Rusya, İran ve Kuzey Kore'nin etkisiyle bir önceki yıla göre neredeyse sekiz kat arttı. Ancak hemen belirtmek gerekir ki tüm yasa dışı trafik kripto para hareketlerinin %1'inin altında kalıyor.

Ama sürpriz *hangi* kripto paralar olduğunda. Bitcoin değil: Chainalysis'e göre yasa dışı hacmin %84'ünde söz konusu olan, dolara endeksli dijital paralar olan stablecoin'ler. Bitcoin yaklaşık %7'ye geriledi; 2020'de durum tam tersiydi. Kısacası dolar sisteminden kaçmak isteyen, dijital dolar kullanıyor.

Rusya daha ileri gitmeyi denedi. Ocak 2025'te bir Rus şirketi, rubleye endeksli ve yaptırımları aşmak için özel olarak tasarlanmış bir stablecoin olan A7A5'i piyasaya sürdü. Analiz şirketi Elliptic'e göre bir yıldan kısa sürede 100 milyar dolardan fazla hareket ettirdi. Ama esas olarak Tether'e, yani yine dolara giden bir köprü işlevi görüyordu. Ve ABD, Birleşik Krallık ve Avrupa Birliği'nin yaptırımlarından sonra hacmi çöktü: onunla işlem yapan platformlar birer birer hedef alındı.

Kuzey Kore başka bir yol izliyor: çalıyor. Chainalysis'e göre 2025'te Kuzey Koreli hackerlar 2 milyar dolardan fazla kripto para çaldı; FBI'ın Kuzey Kore'ye bağladığı Ekim 2026'daki Binance hırsızlığı tek başına bunun üç katı. Batılı hükümetlere göre bu para füze ve nükleer programları finanse ediyor. Pyongyang suçlamaları reddediyor.

3. HÜRMÜZ: KRİPTO PARAYLA GEÇİŞ ÜCRETİ

En yeni vaka, dünya petrolünün yaklaşık beşte birinin geçtiği Hürmüz Boğazı. Mart 2026 ortasından itibaren, süren savaşla birlikte Devrim Muhafızları geçen gemilerden bir geçiş ücreti almaya başladı: gemi başına 2 milyon dolara kadar, Çin yuanı, Bitcoin ya da stablecoin ile ödenebilir. 30 ve 31 Mart'ta İran parlamentosu bunu "Hürmüz Boğazı Yönetim Planı" ile yasaya dönüştürdü. Mayıs'ta primleri Bitcoin ile ödenen bir deniz "sigortası", Hormuz Safe de geldi.

Manşetler "Bitcoin ile geçiş ücreti"nden söz etti. Gerçek daha mütevazı. Analiz şirketi TRM Labs, blockchain üzerinde büyük ölçekli ödemelere dair kanıt bulamadığını yazdı ve çeşitli değerlendirmelere göre İran stablecoin'leri tercih ediyor. Burada Bitcoin her şeyden önce bir sembol: Washington'un kapatamayacağı bir ödeme sistemi vaadi.

Hukuk açısından mesele neyle ödendiği değil, ücret alınıp alınamayacağıdır. Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi, uluslararası boğazlarda tüm gemilere "transit geçiş" hakkını güvence altına alır, bunun engellenmesini ya da askıya alınmasını yasaklar ve salt geçiş için hiçbir ücret öngörmez; karasularında bile kıyı devleti yalnızca bir gemiye verilen belirli hizmetler için bedel isteyebilir. İran Sözleşmeyi imzaladı ama onaylamadı ve bu hakkın yalnızca onaylayanlar için geçerli olduğunu savunuyor. Simetri testini bu sitede zaten yaptık: Temmuz 2026'da Sözleşmeyi onaylamamış ama transit kurallarını tanıyan ABD de üçüncü ülke gemilerinin yükü üzerinden %20'lik bir geçiş ücreti açıkladı (haber; görüş). Salt geçiş için alınan bir ücret, kim uygularsa uygulasın ve karşılığında ne isterse istesin deniz hukukuna aykırıdır: yuan, Bitcoin, dolar ya da yumurta, tavuk ve kereste. Ödeme aracı, geçiş ücretini daha fazla ya da daha az yasa dışı yapmaz.

4. KİM DONDURUYOR: YENİ SİLAH STABLECOİN

Yaptırımlardan kaçanlar stablecoin kullanıyorsa, yaptırım uygulayanlar da onları kullanmayı öğrendi. Her stablecoin'in bir ihraççısı vardır ve ihraççı, dünyanın herhangi bir cüzdanındaki token'ları dondurabilir. En çok kullanılan Tether, bunu ABD makamlarının talebiyle düzenli olarak yapıyor: Ocak 2026'da Devrim Muhafızları'yla bağlantılı cüzdanlardaki yaklaşık 182 milyon doları tek bir günde bloke etti. Binance hırsızlığından sonra Tether ve Circle çalınan fonların bir kısmını birkaç saat içinde dondurdu. ABD'de Temmuz 2025 tarihli bir yasa olan GENIUS Act, stablecoin ihraççılarını fonları dondurabilecek durumda olmaya ve yaptırımlara uymaya zorunlu kılıyor.

Sonuç bir paradoks. Kripto paralar parayı devletlerden kurtaracaktı; stablecoin'ler ise doları ve onu dondurma gücünü blockchain'in içine taşıdı.

5. PEKİ BİTCOİNLER? ANAHTARLAR ALINIYOR

Gördüğümüz gibi Bitcoin'de dondurma emri verilebilecek kimse yok. Ama bir devlet başka bir şey yapabilir: anahtarları almak.

Ekim 2025'te ABD Adalet Bakanlığı, tarihindeki en büyük kripto para el koyma işlemi olan 127.271 bitcoin için müsadere davası başlattı. İddiaya göre bunlar, insan ticareti mağduru işçilerin şiddetle çalıştırıldığı tesislerde çevrimiçi dolandırıcılık yönetmekle suçlanan

Kamboçyalı Prince grubunun başkanı Chen Zhi'ye aitti. Chen Zhi ve grup suçlamaları reddediyor. Ocak 2026'da Kamboçya onu tutuklayıp Çin'e teslim etti, Temmuz'da orada resmen tutuklandı; ABD'de iddianame askıda duruyor ve müsadere davası Brooklyn'de hâlâ açık; avukatları davanın düşürülmesini talep etti. Bu bitcoinler zaten hükümetin muhafazasında. Müsadere onaylanırsa satılmamaları gerekiyor: Donald Trump'ın Mart 2025'te kurduğu, yalnızca el konulan bitcoinlerle beslenen ve şimdiye kadar hiç bitcoin satın almamış olan Stratejik Bitcoin Rezervi'ne gidecekler. Bunlar da sayıldığında ABD hükümeti yaklaşık 328.000 bitcoine sahip: dünyanın en büyük kamu sahibi.

Böylece "kimsenin donduramayacağı" varlık da sonunda bir devletin kasasına giriyor. Ağ buna izin verdiği için değil, insanların anahtarları, bilgisayarları, evleri ve banka hesapları olduğu ve devletlerin onları nerede arayacağını bildiği için.

AYNA

	Neyi seçiyor	Neden
Merkez bankaları	ülkede tutulan altını	2022'den sonra yurt dışındaki rezervlerinin dondurulmasından korkuyorlar
Yaptırım altındaki devletler	Bitcoin'den çok stablecoin'leri	ticaret için dijital de olsa dolara ihtiyaçları var
Yaptırım uygulayanlar	stablecoin dondurmayı ve anahtarlara el koymayı	Bitcoin ağına müdahale edemiyorlar
Savaştaki ya da bir rejim altındaki insanlar	Bitcoin'i de	ezberde taşınan ve ağda kimsenin donduramadığı tek varlık

DEĞERLENDİRMEMİZ: KİME KARŞI SIĞINAK?

Cevap iki yönlü. Bitcoin dondurma gücüne karşı korur ve bu güç kendi başına ne iyidir ne kötü. Onu komşusunu işgal etmiş bir ülkenin rezervlerini bloke eden bir Avrupa Birliği de kullanır, kendi muhaliflerinin hesaplarını bloke eden otoriter bir hükümet de. Aynı özellik kaçan bir aileye de kuralları çiğneyene de hizmet eder; tıpkı nakit, altın ve göz yuman bir bankadaki hesap gibi. Kusur, varsa, kullanılan araçta değil, kuralları çiğneyendedir.

Hukuk bu konuda tek bir ölçü sunar: donduran, el koyan ya da ücret alan bunu bir yasaya dayanarak, bir hâkim önünde, herkes için aynı ölçütle yapmalıdır. Rus rezervleri için, Chen Zhi'nin bitcoinleri için, Hürmüz geçiş ücretleri için, kim uygularsa uygulasın, kullandığımız ölçü budur. Üçüncü bölümde devletlerin kripto para alıp satanları nasıl denetlediğine ve vergilendirdiğine bakıyoruz. Bitcoin'in bankalarda ve kurumlarda yarattığı korku hakkında ne düşündüğümüzü ise imzalı ayrı bir Görüş yazısında söylüyoruz.

Kaynaklar: her türlü işlemi yasakladı · yaklaşık 300 milyar dolara · 1,9 milyar dolar ödedi · kara para aklamaktan suçlu olduğunu kabul etti · açıkladığı üzere · Avrupa Merkez Bankası'na · 2023 tarihli bir ankette · yüz tondan fazlasını · süresiz olarak bloke tutmaya karar verdi · en açık sorularından biri · Chainalysis'e · %1'inin altında · yaklaşık %7'ye · Analiz şirketi Elliptic'e · hacmi çöktü · bu para · bir geçiş ücreti · Hormuz Safe · çeşitli değerlendirmelere · Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi · tek bir günde bloke etti · müsadere davası başlattı · müsadere davası · Stratejik Bitcoin Rezervi'ne · yaklaşık 328.000 bitcoine

3/4 · ANALİZ · 7 KASIM 2026

Bitcoin, kim denetliyor, kim vergilendiriyor: Avrupa'da ve dünyada yeni kurallar

ÖZETLE

- 1 Temmuz 2026'dan itibaren Avrupa Birliği'nde kripto para satabilen ya da saklayabilen yalnızca bir banka gibi lisansı olanlardır.
- Platformlar arasındaki her transfer, gönderenin ve alanın adını yanında taşır. 10 Temmuz 2027'den itibaren platformlar anonim hesap sunamayacak ve hareketleri gizlemek için tasarlanmış coinlerle işlem yapamayacak.
- Bitcoinleri kişisel bir cüzdanda tutmak yasal olmaya devam ediyor: kurallar bireyleri değil aracıları hedef alıyor.
- 2026'dan itibaren platformlar müşteri verilerini vergi idaresi için topluyor; vergi idaresi bunları onlarca başka ülkeyle paylaşacak. Kazanç vergileri ise ülkeden ülkeye değişiyor: kârın sıfırından üçte birine kadar.
- ABD'de stablecoin kuralı yasalaştı; piyasanın geri kalanına ilişkin olanı Senato'da takıldı.

İlk on yılında Bitcoin gri bir bölgede yaşadı. Alım satımın yapıldığı platformlar lisanssız açılıp kapanıyordu, pek çok kullanıcı vergi ödemesi gerekip gerekmediğini ve ne kadar ödeyeceğini bilmiyordu, dünyanın yarısının vergi idareleri de kimin neye sahip olduğunu bilmenin bir yolunu bulamıyordu. Avrupa'da o gri bölge 2026'da kapandı.

Birinci bölümde Bitcoin ağında kimsenin bir ödemeyi durduramayacağını ve bu yüzden devletlerin "giriş ve çıkışlarda", yani platformlarda müdahale ettiğini gördük. Bu üçüncü bölüm bunu nasıl yaptıklarını anlatıyor: kim kripto para satabilir, kim senin kim olduğunu bilmek zorundadır, vergi idaresi neyi bilir ve ne kadar ödenir. Diğer bölümlerde olduğu gibi bunu altınla ve gündelik parayla karşılaştırmalı olarak yapıyoruz. Özellikle Avrupa Birliği'nin ve uluslararası kuralları ele alıyoruz, çünkü bunlar aynı anda pek çok ülkede geçerli; vergilerde ise her ülke kendi kararını veriyor.

1. KİM SATABİLİR VE SAKLAYABİLİR

Bitcoin. 30 Aralık 2024'ten bu yana Avrupa Birliği'nde kripto varlık piyasalarına ilişkin tüzük MiCA uygulanıyor: başkaları adına kripto para alan, satan, takas eden ya da saklayan herkesin, bir banka ya da yatırım şirketi gibi yetki belgesine sahip olması gerekiyor. Ulusal kurallarla

zaten çalışan platformlara bir geçiş süresi tanındı ve bu süre herkes için 1 Temmuz 2026'da sona erdi. O günden itibaren lisansı olmayanlar Avrupalı müşterilere hizmet veremiyor. Avrupa Menkul Kıymetler ve Piyasalar Otoritesi ESMA, yetkisiz platformlardan düzenli bir şekilde kapanmalarını, tasarruf sahiplerinden de fonlarını yetkili bir platforma ya da kendi cüzdanlarına taşımalarını istedi.

Altın. Yatırım altını alıp satmak uzun zamandır düzenlenen bir faaliyettir: satıcılar kara paranın aklanmasına karşı kurallara tabidir ve pek çok ülkede özel sicillere kayıtlı olmaları gerekir.

Para. Mevduat toplamak için bankacılık lisansı gerekir ve bankalar yüz yılı aşkın süredir merkez bankalarının denetimindedir. MiCA özünde kripto para platformlarını aynı çitin içine alıyor.

2. KİM SENİN KİM OLDUĞUNU BİLMEK ZORUNDA

Bitcoin. 30 Aralık 2024'ten bu yana kripto paralar için de *travel rule* denen "seyahat kuralı" geçerli: iki platform arasındaki her transfer, tutarı ne olursa olsun, gönderenin ve alanın adını yanında taşımalıdır. Transfer kişisel bir cüzdana gidiyor ya da oradan geliyorsa, platform 1.000 avronun üzerinde o cüzdanın gerçekten müşteriye ait olduğunu doğrulamalıdır. 10 Temmuz 2027'den itibaren, yeni Avrupa kara para aklamayla mücadele tüzüğüyle, platformlar anonim hesap sunamayacak ve Monero ve Zcash gibi hareketleri gizlemek için tasarlanmış kripto paralar olan *privacy coin*'lerle işlem yapamayacak. Gizliliği savunanlar bunun Birlik Temel Haklar Şartı'nın koruduğu mahremiyet hakkının ihlali olduğunu ileri sürüyor. Ancak yasak yalnızca kripto paraları kapsamıyor: aynı tüzük bankalara da anonim hesapları yasaklıyor.

Bir açıklama gerekiyor, çünkü internette pek çok yanlış söylenti dolaşıyor: kendi bitcoinlerini kişisel bir cüzdanda tutmak yasal olmaya devam ediyor. Kurallar platformları hedef alıyor, kendi anahtarlarını kendileri saklayan bireyleri değil; iki kişisel cüzdan arasındaki doğrudan transferler de *travel rule*'un dışında kalıyor.

Altın. Bir dükkândan alınan külçe, belirli bir eşiğin üzerinde kimlik gerektirir. Sonra, evde kilit altında, iz bırakmaz.

Para. Bir banka havalesi her zaman ödeyenin ve alanın adını yanında taşır: *travel rule* orada, bankalar için doğdu ve kripto paralara genişletildi. Nakit anonim kalıyor ama 10 Temmuz 2027'den itibaren tüm Birlik'te bir işletmeye 10.000 avrodan fazla nakit ödeme yapılamayacak.

3. VERGİ İDARESİ NEYİ BİLİYOR

Bitcoin. 1 Ocak 2026'dan itibaren Avrupalı müşterilere hizmet veren platformlar, kullanıcılarının vergi bilgilerini toplamak ve alım, satım ve transferleri kaydetmek zorunda. Bunu Avrupa DAC8 direktifi öngörüyor. 2027'de 2026 verilerini kendi ülkelerinin vergi idaresine iletecekler, o da bunları müşterinin yaşadığı ülkenin vergi idaresine gönderecek. Bilgilerini vermeyenlerin işlemleri iki hatırlatmadan sonra bloke edilebilir. DAC8, Avrupa'da OECD'nin bir standardını, *Crypto-Asset Reporting Framework*'ü uyguluyor; Haziran 2026 itibarıyla bu standarda 76 ülke katılmıştı: 46'sı veri alışverişine 2027'de, diğerleri 2028'de, ABD ise 2029'da başlayacak. Bu arada ABD'de platformlar müşterilerin satışlarını vergi idaresine zaten bildiriyor: ilk form olan 1099-DA, 2025 işlemlerini kapsıyor.

Altın. Evde ya da banka kiralık kasasında tutulan altın için devletler arasında otomatik bilgi değişimi yoktur. Bir bankadaki altın hesabı ise, nasıl yapılandırıldığına bağlı olarak, finansal hesap bildirimlerine dahil olabilir.

Para. Banka hesapları için 2017'den beri otomatik bir değişim var: adı *Common Reporting Standard*; OECD onu 2008 krizinden sonra yurt dışında saklanan sermayeyle mücadele etmek için oluşturdu ve bugün yüzden fazla ülke uyguluyor. Kripto paralar için olan standart fiilen onun bir kopyası.

4. NE KADAR ÖDENİYOR

Bitcoin. Burada Avrupa Birliği'nin ortak kuralları yok: her ülke kendi kararını veriyor ve farklar çok büyük. Almanya'da bitcoinleri bir yıldan fazla tutup sonra satan hiçbir şey ödemiyor; Portekiz'de benzer bir kural geçerli, bir yıl dolmadan yapılan satışlar ise %28 ödüyor; Fransa'da kazanç %31,4 vergiye tabi (2025'e kadar %30'du); İtalya'da 2026'dan itibaren %33. Aynı kazançla yapılan aynı satış, nerede yaşandığına bağlı olarak kârın sıfırından üçte birine kadar mal olabilir.

Bir de pek çok kişiyi şaşırtan bir ayrıntı var. Pek çok ülkede bir şeyi, bir kahveyi ya da bir arabayı bitcoinle ödemek bitcoin satmak sayılıyor: alımdan bu yana fiyat yükseldiyse, o ödeme beyan edilmesi gereken bir kazanç doğuruyor. Az kişinin Bitcoin'i günlük alışveriş için kullanmasının nedenlerinden biri bu.

KDV'de ise ortak bir kural var. 2015'te Avrupa Birliği Adalet Divanı, döviz bürosu açmak isteyen bir İsveçlinin davasında, avroyu bitcoine ve bitcoini avroya çevirmenin, dövizler arası değişim gibi KDV'den muaf olduğuna karar verdi.

Altın. Yatırım altını da bir Avrupa kuralı gereği tüm Birlik'te KDV'den muaftır. Satıştan elde edilen kazanç ise, Bitcoin'de olduğu gibi, ülkeden ülkeye farklı şekillerde vergilendirilir.

Para. Bir hesabın ya da devlet tahvilinin faizi her yerde vergilendirilir, ama kimse bir avro harcadığı için vergi ödemez. Vergi idaresi için Bitcoin, bir paradan çok bir yatırıma benziyor.

5. PEKİ ABD?

ABD başka bir yöne gitti. Temmuz 2025'te stablecoin'lere ilişkin ilk federal yasa olan GENIUS Act'i kabul etti; yasa ihraççıları rezerv tutmaya ve yetkililerin emriyle fonları dondurabilecek durumda olmaya zorunlu kılıyor. Piyasanın geri kalanını kimin denetleyeceğini belirlemesi gereken daha kapsamlı yasa CLARITY Act, Temmuz 2025'te Temsilciler Meclisi'nden geçti ama Senato'da takıldı: 15 Eylül 2026'da Genel Kurul'da görüşülmesi için gereken 60 oyu alamadı ve 2027'den önce gündeme dönmesi zor görünüyor. Bu arada Washington Stratejik Bitcoin Rezervi'ni kurdu. Kısacası neredeyse tüm stablecoin'lerin kendi para birimiyle ifade edildiği ülke, ilk önce tam da onları düzenledi.

6. KURALLARIN ULAŞMADIĞI YER

Tüm bu kuralların ortak bir noktası var: aracıları hedef alıyorlar. Platformları, bankaları, satıcıları. Bitcoinlerini kendi cüzdanında tutup doğrudan başka bir kişiyle takas eden, tıpkı altını yastığın altında tutan ya da kişiler arasında nakit ödeyen gibi, otomatik denetimlerin dışında kalır.

Ama denetimin dışında olmak yasanın dışında olmak demek değildir. Kazanç yine de beyan edilmelidir ve er ya da geç, bitcoinleri avroya çevirip bir kira ödemek için neredeyse herkes bir platformdan, yani bugün kimin girip çıktığını kaydeden bir kapıdan geçer. Bitcoin'in vaat ettiği özgürlük ağda bozulmadan duruyor. Giriş ve çıkışlarda ise artık paraya uygulanan muamelenin aynısı geçerli.

AYNA

	Bitcoin	Altın	Para
Kim satabilir ya da saklayabilir	yalnızca yetkili platformlar (AB, 1 Temmuz 2026'dan itibaren)	düzenlenen satıcılar	yalnızca lisanslı bankalar
Ödeyenin ve alanın adı	platformlar arasında zorunlu; kişisel cüzdanla 1.000 € üzerinde doğrulama	bir eşiğin üzerinde kimlik, sonra hiç iz yok	havalelerde zorunlu; nakit 2027'den itibaren sınırlı
Vergi idaresi biliyor mu?	2026'dan itibaren, platformlar aracılığıyla (AB ve onlarca başka ülke)	duruma göre: altın hesabı dahil olabilir, evdeki altın olmaz	evet, 2017'den beri, yurt dışındaki hesaplar için
KDV	muaf (AB Adalet Divanı, 2015)	muaf (yatırım altını)	uygulanmaz
Kazanç vergisi	her ülkede farklı: sıfırdan üçte bire	her ülkede farklı	faiz vergilendirilir, harcama değil
Denetimin dışında	kişisel cüzdan ve kişiler arası takas	evde tutulan altın	kişiler arası nakit

NE DEĞİŞİYOR

On yedi yıl boyunca Bitcoin, devletlerden kaçan para olarak anlatıldı. Avrupa'da 2026'dan itibaren bir platformdan geçen, aşağı yukarı bir bankadan geçen gibi muamele görüyor: lisans, belgeler, vergi idaresine veriler. Yalnızca aracılardan vazgeçen ve kendi anahtarlarını saklamanın yükünü ve riskini tek başına üstlenen özgür kalıyor.

Bu normalleşmeye doğru bir adım mı, yoksa onlarsız yapmak için doğmuş bir sistemi evcilleştirme girişimi mi? Kurumlar, paraya zaten uygulanan kurallarla kara para aklamayı ve vergi kaçakçılığını durdurmak istediklerini söylüyor. Bitcoin'in savunucuları ise her yeni denetimin ilk vaadi daha az gerçek kıldığını söylüyor. Bu soruda site, imzalı ayrı bir Görüş yazısında tavır alıyor.

Bu makale kuralları anlatmaktadır; vergi ya da yatırım tavsiyesi değildir: düzenlemeler ülkeden ülkeye ve zaman içinde değişir.

Kaynaklar: MiCA · istedi · "seyahat kuralı" · yeni Avrupa kara para aklamayla mücadele tüzüğüyle · ileri sürüyor · Avrupa DAC8 direktifi · 76 ülke katılmıştı · 1099-DA · *Common Reporting Standard* · hiçbir şey ödemiyor · %28 ödüyor · %31,4 · %33 · bitcoinle ödemek · Avrupa Birliği Adalet Divanı · bir Avrupa kuralı · 60 oyu alamadı

Anahtarlar

Bitcoin kaydının ilk bloğu, 3 Ocak 2009'da, bir gazete manşeti içeriyor: "Maliye Bakanı bankalar için ikinci kurtarma paketinin eşiğinde". Onu oraya yazan, silinemeyeceğini biliyordu. Kaldı. On yedi yıl sonra hâlâ Bitcoin'in ne olduğu hakkında söylenmiş en açık şey: bir yatırım değil, bir soruya verilmiş bir cevap. Paranı saklayan hata yaptığında ve bedelini başkası ödediğinde paran ne olur?

Hemen söyleyeyim, çünkü okuyanın bilmeye hakkı var: bazı kripto paralara sahibim. Hepsini aynı kefeye koymuyorum: memecoin'ler gibi pek çoğu benim için yalnızca spekülasyon. Alınıp alınmaması gerektiğini söylemek için yazmıyorum. Yazıyorum, çünkü bu dizinin üç bölümünde (nasıl çalışıyor, kim donduruyor, kim kaçıyor, kim denetliyor, kim vergilendiriyor) verilerde yer almayan ama hepsinin içinden geçen bir tez ortaya çıktı ve bunun birinci tekil şahısla söylenmesi gerekiyor. Tez şu: Bitcoin'in uyandırdığı gerçek korku tasarruf sahiplerinin korkusu değil. Kurumların korkusu. Kimsenin basamayacağı bir para muhasebe oyunlarına izin vermez, bir kararnameyle kurtarılmaz, onu saklayacak bir bankaya ihtiyaç duymaz. Herkes onu kullansaydı, çağımızın devlerinin pek çoğunun, ödeme ağlarından bankaları birbirine bağlayan ağlara kadar, var olmak için daha az nedeni olurdu.

Onu savunmadan önce, haksız olduğu yerde haksız olduğunu kabul etmek gerekir. Kurumlar Bitcoin'i reddetmedi: satın aldı. Dünyanın en büyük tasarruf yöneticisi BlackRock'ın fonu, 2026'da herhangi bir hükümetten daha fazla bitcoin saklıyordu ve 2017'de ona "kara para aklama endeksi" diyen CEO'su bugün ona "dijital altın" diyor. Muhasebe oyunları ortadan kalkmadı: aracılara kaydı ve FTX müşterilerinin sekiz milyar dolarını buharlaştırdı; bu, kurucusuna yirmi beş yıl hapse mal oldu. Ve bankalar yalnızca ödeme yapmaz: borç verir. Bitcoini olan da onu dilediğine, dilediği koşullarla ödünç verebilir, kişiler arasında altınla ya da parayla yapıldığı gibi; *smart contract*'larla bunu kolaylaştıran hizmetler doğuyor. Bitcoin bir banka değil ve bir bankaya dönüşmemeli. Ama önemli olan fark tam da burada. Bir bitcoin ödünç veren ondan yoksun kalır ve toplam aynı kalır. Konut kredisi veren bir banka ise daha önce olmayan parayı yaratır. Kimine göre bu Bitcoin'in erdemi: kimse miktarını şişiremez. Kimine göre sınırı: 2008'de o manşetin eleştirdiği kurtarma paketleri, hiçbir suçu olmayan insanların mevduatlarını da kurtardı ve kimsenin genişletemeyeceği bir parayla o can simidi yoktur. Ve biri müşterilerin bitcoinlerini bir banka gibi kâra çevirmeye, onları ödünç verip riskli işlemlere yatırmaya kalkıştığında sonu kötü oldu: 2022'de Celsius ve BlockFi iflas etti.

İşte mesele. Kurumlar Bitcoin satın alıyorsa, o zaman neden korkuyorlar?

Belki hiçbir şeyden: belki düzenlemek yalnızca onların işi. Belki kara para aklamadan, vergi kaçakçılığından, Kuzey Kore'den korkuyorlar ve bunlardan korkmakta haklılar. Belki devletin elindeki en hızlı silah olan yaptırımları kaybetmekten korkuyorlar. Bunu kesin olarak bilmiyorum ve biliyormuş gibi yapmak istemiyorum. Ne yaptıklarını biliyorum. Satanlara lisans, her transferde isimler, vergi idaresine veriler, yasaklanan anonim hesaplar, hata yapanlardan alınan anahtarlar. Hepsi kapılarda. Ağda hiçbir şey.

O halde cevap, başlangıçtaki tezimden daha kesin. Kurumlar Bitcoin'den korkmuyor. Kendi anahtarlarını kendisi tutandan korkuyorlar. Bir fonun içindeki bitcoin, diğerleri gibi bir finansal üründür: anahtarlar, bir denetim otoritesine ve gerekirse bir hâkime hesap veren yetkili bir saklayıcıdadır. Bir kişinin cüzdanındaki bitcoin ise ezberde taşınan ve kimsenin donduramayacağı tek varlıktır. Bitcoin kullanıcıları arasında yıllardır bir slogan dolaşır: *not your keys, not your coins*, anahtarlar senin değilse bitcoinler de senin değil. Finans bunu harfiyen uyguladı. Anahtarları aldı ve geri kalanını bize sattı.

Bunun bir komplo olduğunu düşünmüyorum. Bir tercih olduğunu ve bu sitenin her şey için kullandığı ölçüyle değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bir devletin kimin kazandığını bilmeye ve onu vergilendirmeye hakkı vardır; çalınmış kripto paralarla bir savaşı finanse edeni durdurmak da görevidir. Ama aynı kural, saldırgan bir ülkenin rezervlerini donduran için de bir muhalifin hesaplarını donduran için de, bir İran geçiş ücreti için de bir Amerikan geçiş ücreti için de, dijital cüzdanlı bir kara para aklayıcı için de kartellerin parasının geçmesine göz yuman bir banka için de geçerli olmalıdır. Ve her insana, kendine ait bir şeyi kapının dışında tutma imkânı kalmalıdır: saklanmak için değil, bazen kapıyı onu koruması gereken kapattığı için. Lübnanlı aileler bunu 2019'dan beri biliyor.

O gazetenin manşeti hâlâ orada, ilk blokta. Kimse onu silemez, kimse ona el koyamaz, hiçbir düzenleme ona ulaşamaz. Bütün bu hikâyede kimsenin donduramadığı tek şey o.

Kaynaklar: bir gazete manşeti · BlackRock'ın fonu · bugün ona · kurucusuna · hizmetler doğuyor · daha önce olmayan parayı yaratır · Celsius ve BlockFi iflas etti · Lübnanlı aileler

---

N3R1-70 — I Will Not Look Away — Çevrimiçi sürüm: https://iwillnotlookaway.org/s/tr/dizi-bitcoin-siginak-tam-metin.html